

REPUBLICA MOLDOVA
JUDECĂTORIA CHIȘINĂU
SEDIUL CIOCANA

mun. Chișinău, str. Mihail Sadoveanu, nr. 24/1,
24/1,

Republica Moldova, MD-2044,
tel./fax (+373 22) 425 322; (022) 333 754
e-mail: jci@justice.md

*Sediul specializat în examinarea cauzelor cu privire la activitatea
judecătorului de instrucție și în materie contravențională*



REPUBLIC OF MOLDOVA
THE COURT OF CHISINAU
CIOCANA COURT OFFICE

Chisinau city, Mihail Sadoveanu street, nr.

Republic of Moldova, MD-2044,
tel./fax (+373 22) 425 322; (022) 333 754
e-mail: jci@justice.md

*The Court Office specialized in the examination of the cases concerning
the activity of the investigative judge and in contraventional matters*



Curtea Constituțională

MD – 2004, mun. Chișinău, str. Al. Lăpușneanu, nr. 28

Judecătoria Chișinău (*sediul Ciocana*), Vă expediază pentru examinare sesizarea SRL „DFM” în cadrul examinării plângerii depuse în interesele SC „DFM” SRL în baza art.313 Cod de procedură penală, privind sesizarea Curții Constituționale, în vederea verificării constituționalității prevederilor art.73 alin. (1) din Codul de Procedură Penală.

Se anexează: Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate pe 7 file.

Cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate pe 2 file

Copia plângerii înaintată în condițiile art. 313 din Codul de procedură penală pe 12 file.

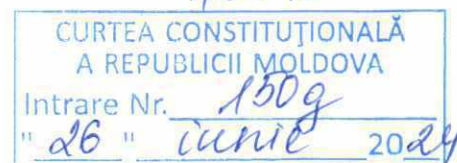
Copia ordonanței Procurorului din Procuratura Anticorupție, Octavian Iachimovschi din 09 februarie 2022 pe 5 file.

Copia proceselor – verbale al ședințelor pe 6 file.

Încheierea din 24 iunie 2024 pe 1 filă.

Victor Rațoi,
Judecător din cadrul Judecătoriei Chișinău, Sediul Ciocana

Grefier: Olga Dogoter





CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE
privind excepția de neconstituționalitate
prezentată în conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție

A. Autorul excepției de neconstituționalitate

- 1. Societatea cu Răspundere Limitată „DFM”**
- 2. Nr. de înregistrare de stat 1015600037999 pe 12 noiembrie 2015**
- 3. Minayev Andriy**

- 5. Reprezentant**

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun

Pe rolul judecătorei Chișinău sediul Ciocana, se află în examinare plângerea S.R.L. „DFM”, în ordinea art. 313 Cod de Procedură Penală, împotriva actelor procurorilor în cauza penală nr. 2014978151 în care urmărirea penală este condusă și exercitată de către Procuratura Anticorupție. Mai exact, prin ordonanța procurorului Octavian Iachimovschi din 9 februarie 2022, autoarea prezentei sesizări a fost recunoscută în calitate de parte civilmente responsabilă pentru unele pretinse fapte prejudiciabile ale persoanelor învinuite în această cauză. S.R.L. „DFM” nu este bănuită/invinuită în acest dosar. Temeiul legal pe care procurorul îl invocă la emiterea acestui act, este art. 73 alin. (1) Cod de Procedură Penală, care prevede că *Parte civilmente responsabilă este recunoscută persoana fizică sau juridică care, în baza legii sau conform acțiunii civile înaintate în procesul penal, poate fi supusă răspunderii materiale pentru prejudiciul material cauzat de faptele învinuitului, inculpatului.*

Pe 21 februarie 2022, S.R.L. „DFM” a depus o plângere în ordinea controlului ierarhic al actelor procurorului împotriva ordonanței din 9 februarie 2022. Examinând această plângere, procurorul ierarhic superior al procuraturii Anticorupție, prin ordonanța din 3 martie 2022 a emis o soluție de respingerea a acesteia.

Actualmente, judecătorul de instrucție, la plângerea depusă de S.R.L. „DFM”, examinează legalitatea actelor procurorului de caz și a procurorului ierarhic superior la care am făcut trimitere mai sus.

C. Obiectul sesizării

Obiectul sesizării constituie controlul constituționalității art. 73 alin. (1) Cod de Procedură Penală, care prevede că *Parte civilmente responsabilă este recunoscută persoana fizică sau juridică care, în baza legii sau conform acțiunii civile înaintate în procesul penal, poate fi supusă răspunderii materiale pentru prejudiciul material cauzat de faptele învinuitului, inculpatului, în raport cu art. 23 alin. (2) și art. 46 din Constituție.*

D. CADRUL NORMATIV PERTINENT

1. Constituția Republicii Moldova

Articolul 1 Statul Republica Moldova

(1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.

(3) Republica Moldova este un **stat de drept**, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 8 Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.

Articolul 20 Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 21

Prezumția nevinovăției

Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului, sînt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decît pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreptă și prealabilă despăgubire.

(3) Avera dobîndită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobîndirii se prezumă.

(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

(5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.

(6) Dreptul la moștenire a proprietății private este garantat.

Articolul 54

Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 127

Proprietatea

(1) Statul ocrotește proprietatea.

(2) Statul garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății.

(3) Proprietatea publică aparține statului sau unităților administrativ-teritoriale.

(4) Bogățiile de orice natură ale subsolului, spațiul aerian, apele și pădurile folosite în interes public, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, căile de comunicație, precum și alte bunuri stabilite de lege, fac obiectul exclusiv al proprietății publice.

Articolul 135

Atribuțiile

(1) Curtea Constituțională:

- a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;
 - b) interpretează Constituția;
 - c) se pronunță asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;
 - d) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;
 - e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova;
 - f) constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Președintelui Republicii Moldova sau interimatul funcției de Președinte, precum și imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile;
 - g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție;
 - h) hotărăște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid.
- (2) Curtea Constituțională își desfășoară activitatea din inițiativa subiecților prevăzuți de Legea cu privire la Curtea Constituțională.

Articolul 140

Hotărârile Curții Constituționale

- (1) Legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule din momentul adoptării hotărârii corespunzătoare a Curții Constituționale.
- (2) Hotărârile Curții Constituționale sînt definitive și nu pot fi atacate.

2. Legislația internațională

a) Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale

Articolul 6. Dreptul la un proces echitabil

1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărîrea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci cînd interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci cînd, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

2. Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată pînă ce vinovăția sa va fi legal stabilită.

3. Orice acuzat are, în special, dreptul:

- a) să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa;
- b) să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale;
- c) să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloace necesare pentru a plăti un apărător, să poată fi asistat în mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer;
- d) să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării;
- e) să fie asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere.

Protocolul I

Articolul 1. Protecția proprietății

Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decît pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.

E. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție

Articolul 23 alin. (2) din Constituție implică adoptarea de către legislator a unor legi accesibile și **previzibile** (a se vedea HCC nr. 3 din 14 ianuarie 2021, § 23). Art. 73 alin. (1) Cod de Procedură Penală, încalcă condiția de „previzibilitate” pe care, în virtutea art. 23 alin. (2) din legea supremă a Republicii Moldova, ar trebui să o întrunească. Competența de a da calitate de parte civilmente responsabilă unei persoane îi aparține și procurorului (la etapa urmăririi penale). Redactarea actuală a art. 73 alin. (1) Cod de Procedură Penală prevede că persoanei i se poate atribui acest statut în două ipoteze: „în baza legii” și „conform acțiunii civile”. Astfel, acest articol, având o formulare generalistă, nu instituie nici un criteriu după care să se determine incidența uneia dintre situații – fie „în baza legii”, fie „conform acțiunii civile”, astfel că, procurorul (sau instanța), în baza unei simple cerințe în acțiune civilă a părții civile sau a părții vătămate, chiar și vădit neîntemeiată, poate să atribuie calitate de parte civilmente responsabilă altei persoane. În lipsa unui mecanism cert de determinare de către procuror a unui potențial subiect care să poartă răspundere materială pentru faptele bănuțului/învinuțului/inculpatului, se creează premise de arbitrar, mai ales că acest statut implică mai multe consecințe pentru persoană, inclusiv urmărirea patrimoniului. La fel, în cazul plângerii în procedura judecătorească de instrucție împotriva acestor acte de dispoziție a procurorului, nu sunt clare limitele controlului judecătoresc, marja de apreciere a criteriilor „în baza legii” sau „conform acțiunii civile” este largă, și, de asemenea, poate genera arbitrar.

Ținând cont de cele expuse și, având în vedere că exigența de „previzibilitate” a legii este una generală, iar autorul sesizării pune la îndoială caracterul previzibil al art. 73 alin. (1) Cod de Procedură Penală, constatăm incidența art. 23 alin. (2) din Constituție.

Articolul 46 alin. (1) din Constituție garantează dreptul la proprietate privată. Din motivul unei norme neclare de la art. 73 alin. (1) al CPP care poate determina în mod abuziv o persoană în calitate de parte civilmente responsabilă, acest fapt va duce inevitabil la urmărirea patrimoniului și proprietății acesteia, fapt care este incident principiilor constituționale ce țin de garantarea dreptului de proprietate de la art. 46 din legea supremă.

F. Argumentarea pretenției încălcării a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție

Încălcarea principiului previzibilității și clarității legii – art. 23 din Constituție.

Art. 73 alin. (1) Cod de Procedură Penală oferă o marjă extrem de largă procurorului în care poate decide atribuirea statutului de parte civilmente responsabilă unei persoane pentru prejudiciul material cauzat prin faptele învinuțului, inculpatului. După cum am mai menționat și mai sus, soluția de atribuire a acestei calități se raportează la două criterii: *primul* fiind „în baza legii” și *al doilea* fiind „conform acțiunii civile”, dar nu este prevăzut un mecanism de aplicare a acestor criterii, astfel încât să se excludă arbitrarul.

Recunoașterea unei persoane în calitate de parte civilmente responsabilă, în esență, este un act prin care se identifică o persoană pasibilă de răspundere materială pentru prejudiciul cauzat prin faptele învinuțului sau inculpatului, dar nu presupune o „admitere anticipată” a unei acțiuni civile, pentru că asta se v-a decide odată cu soluționarea cauzei în fond. Procurorul poate recunoaște o persoană în calitate de parte civilmente responsabilă, spre exemplu, atunci când partea vătămată solicită repararea prejudiciului de la o persoană terță procesului pe care o alege în mod arbitrar. În redactarea actuală a art. 73 alin. (1) Cod de Procedură Penală, procurorul, în baza modalității „conform acțiunii civile”, trebuie să recunoască acest terț în calitate de parte civilmente responsabilă chiar și în cazul acțiunilor civile fără șanse de succes. Astfel, pe de o parte, procurorul nu poate respinge calitatea de parte civilmente responsabilă pentru că problema privind „pârătul necorespunzător” ține de aprecierea fondului cauzei, pe de altă parte, nici norma procesual-penală

nu-i acordă mecanism de a nu recunoaște persoana în calitate de parte civilmente responsabilă pe aspecte formale. Așadar, atestăm o situația de „imprevizibilitate a legii”.

Mai mult, norma de la art. 73 alin. (1) Cod de Procedură Penală nu condiționează recunoașterea unei persoane în calitate de parte civilmente **de cererea părții interesate – a părții civile sau a părții vătămate**. Respectiv, procurorul o poate decide *ex officio*. Însă repararea prejudiciului reprezintă o metodă de apărare a drepturilor civile încălcate și constituie o prerogativă a persoanei a cărei drepturi au fost vătămate. Astfel, dacă de exemplu, persoana vătămată nu pretinde de la terț repararea daunei cauzată de către învinuit, procurorul în baza art. 73 alin. (1) poate să decidă că terțul este parte civilmente responsabilă, și, deși reprezintă un arbitrariu, o astfel de decizie, conform redactării actuale a normei, este legală. Acesta în mod evident nu este compatibil cu exigențele privind calitatea legii.

Ipoteza „în baza legii” prevăzută de art. 73 alin. (1) Cod de Procedură Penală, la fel lasă loc de arbitrariu. La fel cum ne-am expus în paragraful precedent, recunoașterea calității de parte civilmente responsabilă după această ipoteză nu este condiționată de o cerere a părții interesate (partea civilă sau partea vătămată).

A doua parte a problemei este faptul că recunoașterea calității de parte civilmente responsabilă nu poate fi supusă unui control judecătoresc efectiv. Bineînțeles, instanța de judecată, în ordinea controlului judiciar al procedurii pre-judiciare, pe de o parte, nu se va putea expune asupra temeiniciei sau netemeiniciei acțiunii civile în procesul penal, pentru a verifica legalitatea ordonanței procurorului privind recunoașterea persoanei în calitate de parte civilmente responsabilă, însă, pe de altă parte, legea nu stabilește nici condiții formale de atribuire a acestei calități procesuale. Legea, prin simpla formulare „conform acțiunii civile” sau „în baza legii”, nu prevede un mecanism prin care persoana căreia i se dă calitate de parte civilmente responsabilă să se poată apăra împotriva arbitrariului. De ex. în cazul acțiunilor civile fără șanse de succes persoana trebuie să suporte consecințele acestei calități până la soluționarea definitivă/irevocabilă a acțiunii civile. În astfel de cazuri consecințele recunoașterii calității de parte civilmente responsabilă ar viza urmărirea patrimoniului, îndeplinirea obligațiilor procesuale, eventual prejudicierea reputației profesionale, într-o procedură care durează în timp.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit două cerințe față de legi. În primul rând, legea trebuie să fie accesibilă. În al doilea rând, aceasta nu poate fi considerată „lege” doar dacă este formulată cu o precizie suficientă, care permite cetățeanului să-și controleze comportamentul: el trebuie să poată prevedea, în cazurile când este necesar și cu ajutorul cuvenit, într-un grad rezonabil, în circumstanțe specifice, consecințele care pot surveni în urma acțiunii sale (HCC 7/99).

Art. 23 alin. (2) din Constituție pune în sarcina statului obligația de a face accesibile toate legile și actele normative. Deși art. 23 din Constituție cuprinde expres doar criteriul de accesibilitate și claritate al legii, Curtea Europeană, prin jurisprudența sa, imune ca normele adoptate de autoritățile publice să fie inclusiv suficient de precise, previzibile și să corespundă principiului reglementării specifice. Curtea a constatat că rigorile impuse de art. 23 alin. (2) din Constituție, precum obligația statului de a asigura fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile și de a face accesibile actele normative, includ principiile Convenției Europene de a asigura precizia, previzibilitatea legii și reglementarea specifică (HCC 12/03).

Orice act normativ trebuie să respecte principiile și normele constituționale, precum și exigențele de tehnică legislativă, menite să asigure claritatea, previzibilitatea, predictibilitatea și accesibilitatea actului. Legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține, iar în cazul unor instituții juridice cu o structură complexă să prevadă elementele ce disting particularitățile lor. (HCC 13/15)

Pentru a corespunde criteriilor de claritate și accesibilitate, norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să

prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile sale.

Curtea Europeană a statuat că testul preciziei legii impune ca legea, în situațiile în care oferă o anumită marjă de discreție, să indice cu suficientă precizie limitele acesteia (Silver și alții v. Regatul Unit, 1983).

Potrivit jurisprudenței Curții Europene o normă este accesibilă și previzibilă numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permit oricărei persoane să își corecteze conduita și să fie capabilă, cu consiliere adecvată, să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea dintr-o normă. ... legea trebuie să fie accesibilă într-un mod adecvat: cetățeanul trebuie să aibă un indiciu adecvat, în circumstanțe concrete, asupra reglementărilor legale aplicabile.

Odată ce statul adoptă o soluție, acesta trebuie să fie pusă în aplicare cu claritate și coerență pentru a evita pe cât este posibil insecuritatea juridică și incertitudinea pentru subiectele de drept vizate de către măsurile de aplicare a acestei soluții (Păduraru vs România) (HCC 19/12).

Legea trebuie să asigure o legătură logic-juridică între dispozițiile pe care le conține și să evite paralelismele legislative, care generează incertitudine și insecuritate juridică. În procesul de legiferare este interzisă instituirea acelorași reglementări în mai multe articole sau alineate din același act normativ ori în două sau mai multe acte normative (a se vedea *HCC nr. 2 din 23 ianuarie 2020*, § 48).

Principiul coerenței sistemului juridic impune ca interpretul legii să aibă în vedere toate normele juridice relevante ale sistemului de drept național. Instanțele judecătorești pot stabili sensul unor noțiuni prin aplicarea simplă a regulilor de interpretare lingvistică, pornind de la sensul uzual al termenului (a se vedea, *mutatis mutandis*, *DCC nr. 83 din 6 iulie 2020*, § 25). O dispoziție legală nu poate fi ruptă din sistemul normativ din care face parte și nu poate acționa în mod izolat. Dimpotrivă, ea trebuie citită în coroborare cu celelalte dispoziții legale incidente (a se vedea *DCC nr. 9 din 27 ianuarie 2020*, § 17; *DCC nr. 14 din 10 februarie 2020*, § 27; *DCC nr. 23 din 2 martie 2020*, § 23; *DCC nr. 83 din 6 iulie 2020*, § 25).

Încălcarea dreptului de proprietate – art. 46 din Constituție.

S-a menționat mai sus faptul că din cauza impreciziei normei legale și a unui posibil arbitrar din partea statului, în cazul acțiunilor civile fără șanse de succes persoana trebuie să suporte consecințele acestei calități până la soluționarea definitivă/irevocabilă a acțiunii civile. În astfel de cazuri, consecințele recunoașterii calității de parte civilmente responsabilă ar viza urmărirea patrimoniului și limitarea dispoziției asupra bunurilor sale, fapt ce duce direct la încălcarea dreptului de proprietate, garantat de art. 46 din Legea Supremă.

Reglementarea proprietății și transformarea sa în drept de proprietate a adus cu sine și o serie de limitări, statul sumându-și poziția de exponent al interesului general al societății și edictând reguli precise pentru exercitarea sa. În același timp, proprietatea a fost întărită prin garantarea dreptului de proprietate și posibilitatea apărării sale față de eventualele încălcări ale acestuia de către terți, dar și prin extinderea câmpului său aplicativ asupra a noi domenii individuale.

Importanța dreptului de proprietate pentru indivizi și pentru societate a condus la includerea în cuprinsul Protocolului adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului a prevederilor art. 1, conform cărora orice persoană fizică ori juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale.

Art. 46 din Constituție garantează dreptul la proprietate privată și protecția acesteia. Prin conținutul său el exclude posibilitatea îngrădirii, prin utilizarea pârghiilor economice și sociale, a dreptului la proprietate privată. Consacrându-l ca instituție juridică și ca unul din drepturile fundamentale ale persoanei, dispozițiile acestui articol obligă statul și ceilalți titulari ai puterii publice să respecte proprietatea și să se abțină de la orice acțiune ce ar aduce atingere acestui drept (HCC 38/99).

Conform normelor constituționale, lipsirea proprietarului, prin intermediul unei legi, de unul dintre atributele dreptului de proprietate certifică îngădirea dreptului său deplin la proprietate (HCC 40/2001).

Prin dreptul de dispoziție asupra proprietății se înțelege posibilitatea general recunoscută și garantată a proprietarului de a întreprinde asupra bunurilor pe care le deține orice acțiuni cu consecințe juridice, inclusiv acțiuni de vânzare-cumpărare, donație, schimb etc (HCC 5/2006).

Curtea a accentuat că un drept atribuit legal unei persoane nu poate fi stins pentru motive ilegale sau prin forța unor condiții impuse în mod arbitrar (HCC 5/2006).

Curtea Europeană a statuat cu valoare de principiu că noțiunea de „bun” din art. 1 la Convenția Europeană are o semnificație autonomă și nu se limitează numai la proprietatea asupra unor bunuri corporale, astfel încât pot fi considerate parte a dreptului de proprietate și alte drepturi și interese materializate prin active. De asemenea, în sensul convenției, noțiunea de „bunuri” cuprinde bunuri mobile, imobile, alte bunuri reale. Dar și „speranța legitimă” de a obține un avantaj patrimonial (HCC 11/2016).

Legiuitorul poate stabili norme cu privire la folosința bunurilor, cu condiția ca acestea să corespundă unui interes public și să fie proporțional scopului urmărit.

Autoritățile naționale sunt în măsură să aprecieze unele situații și pot adopta acțiuni prin care s-ar limita drepturile garantate, dar respectând întotdeauna principiile legalității, proporționalității și legitimității scopului urmărit.

Curtea a notat că restrângerea unor drepturi trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu și să nu aducă atingere existenței dreptului sau a libertății (HCC 19/2011).

Legislativul nu este liber în acțiunile sale. Pe de o parte, el trebuie să se conducă de interesul colectivității, care nu este unica bază a restricției impuse proprietarului, iar, pe de altă parte, limita admisibilă a unei restricții sociale trebuie să fie determinată de asigurarea existenței dreptului de proprietate privată, prevăzut de art. 46 alin. (1) din Constituție.

Astfel, considerăm că imprecizia normei contestate este direct incident principiilor enunțate supra.

G. Cerințele autorului sesizării

În temeiul celor expuse mai sus, în baza articolului 135, alineatul (1), litera a) din Constituția Republicii Moldova, a articolul 4, alineatul (1) al Legii cu privire la Curtea Constituțională și a articolului 4, alineatul (1) al Codului jurisdicției constituționale, solicităm Curții Constituționale a Republicii Moldova următoarele:

- A. Primirea spre examinare a prezentei excepții de neconstituționalitate.
- B. Verificarea constituționalității art. 73 alin. (1) Cod de Procedură Penală, care prevede că *Parte civilmente responsabilă este recunoscută persoana fizică sau juridică care, în baza legii sau conform acțiunii civile înaintate în procesul penal, poate fi supusă răspunderii materiale pentru prejudiciul material cauzat de faptele învinutului, inculpatului, în raport cu art. 23 alin. (2) și art. 46 din Constituție.*

H. Lista documentelor relevante (dacă este cazul)

-

I. Declarația și semnătura autorului sesizării

Subsemnatul Minayev Andriy, directorul S.R.L. „DFM”, declar pe propria onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice

06.06.2024



ÎNCHEIERE

24 iunie 2024

municipiul Chișinău

Judecătoria Chișinău, sediu Ciocana

Instanța în componență:

Președintele ședinței, judecătorul

Grefier:

Victor Rațoi

Olga Dogoter

cu participarea:

Procurorului în Procuratura Anticorupție

Apărătorul

Reprezentantul SC „DFM” SRL

Victor Cazacu

Isai Cireș

Moraru Stanislav

examinând, în de judecată închisă, cererea SRL „DFM” cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate în procesul examinării plângerii în interesele SC „DFM” SRL formulată în baza art.313 Cod de Procedură Penală, -

CONSTATĂ:

În Judecătoria Chișinău sediul Ciocana se examinează plângerea în interesele SC „DFM” SRL, formulată în baza art.313 Cod de Procedură Penală prin care se solicită:

- constatarea încălcărilor admise de procurorul Octavian Iachimovschi la adoptarea ordonanței din 09.02.2022, privind recunoașterea în calitate de parte civilmente responsabilă a SRL ”DFM” și anularea ordonanței respective, ca fiind vădit ilegală și neîntemeiată;

- constatarea încălcărilor admise de procurorul ierarhic superior la adoptarea ordonanței din 03.03.2022 și anularea respectivei ordonanțe, ca fiind neîntemeiată.

În ședința de judecată, din 14 iunie 2024, avocatul Isai Cireș, în interesele SC „DFM” SRL a re înaintat o cerere prin care solicită ridicarea excepției de neconstituționalitate a art. 73 alin. (1) Cod de Procedură Penală și suspendarea examinării cauzei pînă la soluționarea excepției respective de către Curtea Constituțională.

În argumentarea acestei cereri se invocă faptul că există o incertitudine generată de dispoziția normei menționate – art. 73 CPP, care a fost aplicat în cauza dată, consideră că această normă este lipsită de previzibilitate fapt care afectează drepturile și interesele întreprinderii care este reprezentată.

Mai argumentează că, sunt întrunite condițiile legale pentru a se dispune sesizarea Curții Constituționale – cererea vizează legalitatea unei norme procesual penale aplicate și a cărei legalitatea vizează obiectul procesului penal aflat pe rolul instanței și a fost ridicată de către partea în proces a cărei interese sunt afectate, Curtea Constituțională nu s-a expus anterior asupra constituționalității normei respective. S-a mai argumentat prin aceea că, judecătorul care examinează cazul nu este competent să se expună asupra temeiniciei sesizării respective.

În ședința de judecată, avocatul petiționarului și reprezentantul SC „DFM” SRL au susținut cerere.

Procurorul, în ședința de judecată, a solicitat respingerea cererii pe motiv că aceasta vizează mai mult opinia părții apărării privind dezacordul prin care s-a aplicat art. 73 Cod de Procedură Penală, argumentele invocate anterior de către avocat erau legate de altceva și legalitatea normei respective nu a servit obiect de discuții. Consideră că instanța urmează să respingă cererea părții apărării.

Audiind participanții la proces, studiind materialele din dosar coroborat cu prevederile legale aplicabile cazului, instanța de judecată constată ca fiind întemeiată cererea formulată fiind întrunite condițiile legale pentru a se sesiza Curtea Constituțională, reieșind din următoarele considerente.

Conform Hotărârii Curții Constituționale din 09.02.2016, privind interpretarea articolului 135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituția Republicii Moldova, excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu.

Înalta Curte a statuat că, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate se prezintă Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătorilor, pe rolul cărora se află cauza, în temeiul aplicării directe a articolului 135 alineatul (1) lit.a) și g) din Constituția Republicii Moldova.

Totodată, judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: a) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin.(1) lit.a) din Constituție; b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; d) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

În temeiul celor expuse și ținând cont de faptul că, obiectul sesizării intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin.(1) lit.a) din Constituție, fiind o lege organică, excepția a fost ridicată de avocatul petiționarului și susținută de reprezentantul acestuia, prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei și Curtea Constituțională nu s-a expus anterior referitor la prevederile care se invocă a fi neconstituționale, instanța va prezenta Curții Constituționale sesizarea depusă de apărătorului SRL „DFM” pentru examinare.

Instanța mai constată a fi neîntemeiate argumentele procurorului expuse în acest caz or normele expuse în art.73 Cod de procedură penală reprezintă temeiul juridic al actelor a căror legalitatea este contestată în procesul penal pendinte în instanța de judecată. De asemenea, se constată că, judecătorul care examinează cauza nu este competent să se expună asupra temeiniciei și legalității argumentelor care formează obiectul sesizării respective ce urmează să fie adresată Curții Constituționale.

Instanța mai constată a fi întemeiată solicitarea SC „DFM” SRL privind suspendarea procesului de examinare al plîngerii SC „DFM” SRL împotriva actelor procuraturii Anticorupție, deoarece legalitatea norme respective vizează obiectul cauzei aflate pendinte în instanța de judecată și rezultatele examinării sesizării au relevanță pentru soluția care urmează fi pronunțată în acest caz.

În temeiul celor expuse și conducându-se de Hotărârea Curții Constituționale din 09.02.2016, privind interpretarea articolului 135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituția Republicii Moldova, instanța de judecată,-

D I S P U N E:

Ridică excepția de neconstituționalitate formulată de SRL „DFM” în cadrul examinării plîngerii depuse în interesele SC „DFM” SRL în baza art.313 Cod de procedură penală.

Expediază sesizarea menționată a SRL „DFM” privind excepția de neconstituționalitate a art.73 alin.(1) Cod de procedură penală Curții Constituționale spre examinare potrivit competenței.

Suspendă procesul de examinare al plîngerii SC „DFM” SRL împotriva actelor procuraturii Anticorupție pînă la momentul în care instanța va fi informată referitor la rezultatul examinării de către Curtea Constituțională a sesizării respective.

Încheierea nu este susceptibilă căilor de atac.

Președintele ședinței, judecător

semnat

Victor Rațoi

Copia corespunde originalului

Judecător

V. Rațoi